

VG 14/12-97

7

OVERVÅKINGSSKANDALEN

Hyppig nevnt i DDR-arkiver

Av **ESPEN OLSEN** og **ERIK H. SØNSTELIE****I detalj blir Berge Furres møter med DDRs diplomater beskrevet i arkivet til det østtyske utenriksdepartementet.**

En av dem som ofte rapporterer om sine møter med Furre er Dieter Stropp, en DDR-diplomat som i 1961 ble utvist fra Norge.

VG har gjennomgått deler av arkivmaterialet som finnes i det tidligere DDRs utenriksdepartement som omhandler Berge Furre.

Nyttig kontakt

Rapportene som finnes i arkivene kan tyde på at DDR så på Berge Furre som en nyttig kontakt – en mann de «muligens kunne spille på ved senere anledninger».

Berge Furres navn dukker først opp i DDRs arkiver i februar 1959 – som medlem av en sosialistisk studentdelegasjon som ble invitert til DDR.

Studentene var på reise i DDR fra 1. til 14. mars 1959. I referatet fra møtet i konsentrasjonsleiren Buchenwald heter det blant annet:

«Teologistudenten Berge Furre snakket: Her i DDR har vi funnet det nye Tyskland, det nye Tyskland hvor fascismen, militarismen, imperialismen og krig er tilintetgjort».

Denne DDR-reisen var en direkte foranledning til at Berge Furre ble ekskludert fra AUF.

Senere blir Furres navn – sammen med blant andre Finn Gustavsen og Knut Løfsnes – nevnt hyppig ved flere anledninger.

Vinteren 1960 kommer den 27 år gamle østtyskeren Dieter Stropp til Oslo. Offisielt skulle han være leder av den østtyske handelsdelegasjonen. Han får raskt kontakt med venstrefløyen i Arbeiderpartiet – som er midt oppe i arbeidet med å danne et nytt parti.

UNG FURRE:
Berge Furres navn blir nevnt ved gjentatte anledninger i de østtyske arkivene.

1. juni 1960 inviterer Stropp til middag. Gjestene er Finn Gustavsen med frue, Knut Løfsnes – og Berge Furre. Muligheten for å finansiere driften av Orientering med østtyske annonser ble drøftet. I sin rapport fra middagen skriver Stropp at de gjerne ville annonsere i Orientering, og at Gustavsen hadde nevnt en pris på 1000 kroner i året. Stropp legger til:

«Annonsene må utformes slik at de ikke ser ut som støtteannonser.»

Stropp mener likevel man bør vise forsiktighet i omgangen med Berge Furre fordi han viser en «følsomhet eller mottagelighet ved feil som kan gjøres ved for sterk opptreden».

Men bevegelsene til Stropp blir nøye fulgt av norsk overvåkingspoliti. De mener han driver med noe helt annet enn handelspolitikk, og 17. januar 1961 blir Stropp nektet videre opphold i Norge.

Furres rolle

Lund-kommisjonen har gjennomgått de østtyske arkivfunnene. Men kommisjonens leder, høyesterettsdommer Ketil Lund, har hele tiden avvist at Furres

rolle skal ha hatt betydning for kommisjonens arbeid.

Berge Furre var tidlig i 60-årene en av mange nordmenn som trolig ble overvåket av norsk politi. Overvåkingssjef Asbjørn Bryhn hadde mistanke om at Sosialistisk Folkeparti ble brukt som et redskap for Sovjetunionen.

Ifølge Lund-kommisjonen bevarte de hemmelige tjenester interessen for Sosialistisk Folkeparti helt frem til 1973, men i sterkt avtagende grad etter 1964.

Berge Furre har aldri benekket kontakten med østtyskerne. Han sier til VG at han som et ungt nysjerrig menneske forsøkte å orientere seg i verden på begge sider av den kalde krigen. Han ser idag at han kan ha uttrykt ting som i dag ikke kan sees på som særlig modne.

Men han avviser bastant å ha foretatt seg noe som skulle ha vært belastende for ham som person, eller som kunne ha skadet Norges sikkerhet.

Komisk

– Dette er dessuten forhold som ligger 30-40 år tilbake i tid, og jeg synes interessen for dette tilhører denne sakens komiske sider.

Ifølge Furre opphørte kontakten hans med det «offisielle» DDR i 1966, da han var tolk for en norsk kvinndelegasjon i forbindelse med Østersjøuka.

Siden har kontakten utelukkende vært med hemmelige og illegale opposisjonsgrupper.

– Det kan jeg tenke meg det finnes atskillig materiale om i Stasi-arkivene, men disse tingene har kanskje ikke interessert overvåkingspolitiet i nevneverdig grad, sier han.